

Manažerské shrnutí Reformy přípravy učitelů a učitelek v ČR

Příloha Memoranda o podpoře Reformy přípravy učitelů a učitelek v ČR

Hlavním cílem Reformy je proměnit přípravu učitelů a učitelek¹ v ČR (dále jen “reforma”) tak, abychom každý rok připravovali dostatek nových učitelů připravených pomáhat všem svým žákům naplno se rozvíjet, tedy učitele schopné přispívat k naplňování dvou hlavních cílů Strategie 2030+:

1. Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.
2. Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

To znamená připravovat učitele, kteří mají prokazatelně rozvinuté kompetence dle tohoto rámcového profilu:

1. Učitel systematicky plánuje výuku, tj. co, jak a proč se mají žáci učit, vzhledem ke vzdělávacím cílům stanoveným v kurikulárních dokumentech a s ohledem na individuální možnosti a potřeby žáků.
2. Učitel ve třídě vytváří prostředí, v němž se žáci cítí dobře a mohou pracovat s vysokým nasazením. Ke každému žákovi přistupuje jako k jedinečné lidské bytosti a bez předsudků.
3. Učitel používá takové výukové strategie, které umožňují každému žákovi porozumět probírané látce, osvojit si žádané kompetence a získat vnitřní motivaci i dovednosti k celoživotnímu učení a poznávání.
  - K tomuto účelu disponuje učitel nutnou úrovní pedagogických znalostí, znalostí didaktiky vyučovaného obsahu a znalostí samotného vyučovaného oboru
4. Učitel hodnotí tak, aby žák získal dostatek informací pro své další učení a aby se učil sebehodnocení.
5. Učitel reflektuje procesy i výsledky plánování a realizace výuky s cílem zkvalitnit svoji práci a zvýšit tak efektivitu žákova učení.
6. Učitel je aktivním členem školního společenství, který se spolupodílí na rozvoji školy a zkvalitňování vzdělávání. Přispívá k vytváření pozitivního klimatu školy, je si vědom, že je nositelem kultury školy.
7. Učitel vyhledává a využívá příležitosti pro spolupráci s rodiči, odborníky a dalšími partnery školy s cílem společně podporovat kvalitu učení žáků.
8. Učitel řeší profesní výzvy a úkoly a přijímá zodpovědnost za možná rizika jejich řešení.

---

¹ Pod pojmy učitel, žák, student a absolvent se v celém textu rozumí učitel i učitelka (případně učitelé a učitelky), žák i žákyně (případně žáci i žákyně), student i studentka (případně studenti a studentky), absolvent i absolventka (případně absolventi a absolventky).

To by se mělo kvantifikovatelně projevit rovněž v posunu v sebehodnocení čerstvých absolventů podle metodiky mezinárodního šetření TALIS (2018). Podle této metodiky usilujeme o zlepšení kompetencí absolventů v oblasti motivace žáků k učení a v oblasti rozvoje kritického myšlení žáků. Tyto kompetence jsou jednak klíčové pro dosažení výše popsaných cílů Strategie 2030+, jednak právě v nich čeští začínající učitelé výrazně zaostávají za svými evropskými kolegy v posledním šetření TALIS, konaném v r. 2018. Cílem je proto do r. 2024 dohnat v těchto kompetencích průměr vyspělých evropských zemí. To by se specificky mělo projevit ve zlepšení sebehodnocení začínajících učitelů v rámci metodiky šetření TALIS na úroveň průměru vybraných vyspělých evropských zemí¹ následujícím způsobem:

- Pomáhat žákům kriticky myslet: z 66 % učitelů zvládajících činnost v r. 2018 na 80 %.
- Motivovat žáky, kteří nemají zájem o školní práci: ze 40 % na 67 %.
- Pomoci žákům uvědomit si, jakou má učení hodnotu: z 57 % na 84 %.
- Přesvědčit žáky, že mohou mít dobré výsledky: ze 69 % na 88 %.
- Vyjasnit svá očekávání ohledně chování žáků: ze 78 % na 92 %.

Druhým cílem reformy přípravy učitelů je nastavit politiku MŠMT, konkrétní kroky resortu a rámec spolupráce a odpovědnosti MŠMT a fakult připravujících učitele (dále FPU) na období dalších 3 let právě za účelem vytvoření optimálního prostředí pro učitelskou přípravu. V roce 2024 dojde k aktualizaci tohoto dokumentu na období dalších 3 let.

Dlouhodobou ambicí je, aby systém učitelské přípravy v ČR patřil v horizontu 10 let k nejlepším v Evropě. Chceme, aby se do roku 2030 do České republiky jezdili učit experti ze zahraničí, jak připravovat nejlepší učitele a učitelky v Evropě.

Na základě úvodních analýz a šestiměsíčního participativního procesu bylo identifikováno 6 hlavních cílů rozvoje pregraduální přípravy pro následující 3 roky. Konkrétně jde o:

- 1. Vybudování kultury kontinuálního zvyšování kvality postavené na společné vizi.** Společná vize bude vyjádřena společným kompetenčním profilem absolventa pro všechny cesty ke kvalifikaci, jehož naplňování bude každoročně vyhodnocováno. Vyhodnocení bude sloužit primárně jako formativní zpětná vazba fakultám: nebudou na něj navázány žádné další výhody ani postihy a jeho výsledky budou zveřejňované jen na agregované úrovni. MŠMT se bude v rámci implementace této koncepce pravidelně stýkat s klíčovými aktéry přípravy učitelů kolektivně a v případě největších poskytovatelů i na individuální bázi tak, aby byla budována vzájemná důvěra a zároveň vzniklo pochopení individuální situace jednotlivých fakult.
- 2. Úzké propojení fakult s praxí.** MŠMT připraví adekvátní finanční a organizační podmínky pro realizaci kvalitních praxí prostřednictvím podpory fakultních/provázejících učitelů, kteří praxe vedou. Fakultní/provázející učitelé získají kvalitní přípravu a podporu ze strany fakulty a odpovídající finanční ohodnocení. Fakulty budou koncentrovat praxe v síti fakultních škol, se kterou se mnohem úžeji propojí ve svém běžném fungování i v rozhodování o podobě studia a směřování fakulty. Fakulty budou metodicky podpořeny v budování vlastních klinických škol, zřizovaných univerzitou.
- 3. Rozvoj inovací přípravy učitelů a jejich podpora v regulaci.** Regulace ze strany MŠMT bude nastavena tak, aby neomezovala inovace přípravy učitelů a jejich oborové zakotvení. MŠMT bude fakulty v inovacích podporovat a bude spolupracovat s NAÚ na vytvoření transparentního prostředí pro učitelské programy akreditované jako profesní studijní programy.
- 4. Zvýšení otevřenosti systému.** Fakulty získají podporu pro realizaci krátkodobých hromadných stáží studentů a akademických pracovníků podílejících se na výchově budoucích učitelů v

zahraničních školách a pro zaměstnávání zahraničních akademických pracovníků. V rámci implementace koncepce fakulty jmenují člena vedení zodpovědného za naplnění vybraných cílů koncepce: MŠMT bude koordinovat jejich společná setkání napříč fakultami tak, aby bylo podpořeno sdílení dobré praxe.

5. **Zvýšení atraktivity studia pro kvalitní uchazeče.** MŠMT se v rámci implementace strategie zapojí do koordinace PR fakult a podpoří snahy o zlepšení obrazu přípravy učitelů a učitelského studia.
6. **Rozvoj oborových didaktik.** Budou zmapovány kapacity systému a platové podmínky akademických pracovníků zaměřených na profesní stránku přípravy. Fakulty se budou intenzivněji podílet na tvorbě veřejné politiky, mj. formou resortního výzkumu. Oborové didaktici budou zapojeni do revizí RVP a do implementace revidovaného kurikula.

Cíl 1: Vybudování kultury kontinuálního zvyšování kvality postavené na společné vizi, vyjádřené kompetenčním profilem absolventa

Cílový stav do r. 2024: Učitelská příprava směřuje ke společné vizi přípravy učitelů, navázané na kompetenční profil absolventa, společný pro všechny cesty ke kvalifikaci. Fakulty na dosahování této vize úzce spolupracují s MŠMT: každoročně sledují, nakolik se jim daří připravovat čerstvé absolventy podle kompetenčního profilu a sbírají zpětnou vazbu od absolventů i po 1-2 letech praxe. Fakulty na zpětnou vazbu reflektují ve změnách podoby studia, včetně podoby závěrečných zkoušek MŠMT jim k tomu poskytuje maximální podporu. Na základě profilu jsou kontinuálně vytvářeny podmínky pro jeho realizaci, jak ze strany regulace, tak financování přípravy učitelů.

Kroky ze strany MŠMT:

- Vytvoření kompetenčního profilu absolventa a základních evaluačních nástrojů pro získávání formativní zpětné vazby od absolventů, a to ve spolupráci s fakultami a širší odbornou veřejností.
- Sběr existujících profilů a evaluačních nástrojů a jejich navázání na kompetenční profil: tak aby fakulty mohly i nadále pracovat s vlastními evaluačními nástroji a profily a zároveň byla zajištěna možnost překladač na jeden společný kompetenční profil.
- Realizace a zpracování každoročního *Národního šetření budoucích a začínajících učitelů* mezi studenty v posledním ročníku a absolventy po 1-2 letech praxe.
- Pokračující specifická podpora fakult připravujících učitele v rámci financování VŠ (ukazatel P). Nastavení podmínek pro dosažení profilu absolventa.
- Každoroční zpracovávání zprávy o stavu přípravy učitelů, prezentující agregovaná data za všechny VŠ (nikdy izolovaně; první zpráva v r. 2022).
- Pravidelná komunikace s fakultami, společná reflexe a diskuze jejich rozvojových kroků, *ad hoc* pomoc v případě potřeby.

Kroky ze strany fakult:

- Spolupráce při vytváření společného kompetenčního profilu.
- Nastavení podmínek pro dosažení profilu absolventa, včetně pojetí závěrečných zkoušek.

- Budování kultury kontinuálního zlepšování přípravy učitelů: využívání a práce s průběžnou evaluací, reflexe jejich výsledků v rozvojových plánech a v konkrétní podobě studia učitelství na fakultě.
- Spolupráce s MŠMT na realizaci každoročního *Národního šetření budoucích a začínajících učitelů* a obecně na identifikaci potřebných kroků ke zlepšování kvality učitelství.

Cíl 2: Úzké propojení fakult a praxe

Cílový stav do r. 2024: Příprava učitelů probíhá v úzkém propojení s praxí. Fakulty spolupracují se sítí fakulturních a klinických škol, která je koncentrována na školy s větším množstvím fakulturních/provázejících učitelů a velkým množstvím studentů, kteří na nich realizují praxe. Fakulty s těmito školami úzce spolupracují: na několika z nich běžně realizují výzkum a pilotují nové didaktické metody a materiály. Ředitelé a učitelé z těchto škol se podílejí na rozhodování o kurikulu. Síť fakulturních a klinických škol je rozmanitá, obsahuje školy různých typů a profilů (nejde např. jen o výběrové školy s nejnadanějšími studenty).

V síti fakulturních a klinických škol se odehrává drtivá většina praxí studentů, praxe se odehrávají na různých typech škol. Především průběžné a souvislé praxe se odehrávají pod supervizí fakulturních nebo provázejících učitelů, kteří absolvovali vstupní vzdělání ze strany fakulty a získávají od ní průběžně další podporu podle potřeby. Praxe probíhají ideálně pro dva studenty společně. Tito učitelé se studenty reflektují každou odučenou hodinu: hodinu společným plánováním a hodinu reflexí průběhu hodiny. Získávají za to odpovídající odměnu. Významná část z nich je zapojena do výuky na fakultě.

Drtivá většina vyučujících na fakultách, věnujících se primárně přípravě učitelů, je zároveň aktivními učiteli nebo má dlouholetou zkušenost s učením. Oboroví didaktici a vedoucí praxí na fakultách jsou v pravidelném kontaktu s fakulturními / provázejícími učiteli, pořádají pravidelná setkávání a společné vzdělávací kurzy a alespoň jednou za semestr navštíví hodinu těchto učitelů.

Kvalita praxí, práce fakulturních / provázejících učitelů i propojení s fakulturními a klinickými školami je pravidelně evaluována a reflektována.

Kroky ze strany MŠMT:

- Příprava financování kvalitních praxí fakulturními / provázejícími učiteli a zakotvení této pozice buď v legislativě nebo v oficiálním standardu, který MŠMT připraví společně s fakultami a dalšími stakeholdery učitelství.
- Metodická podpora fakult v efektivním propojení s fakulturními a klinickými školami: úzká spolupráce s členy vedení zodpovědnými za podobu praxí, vytvoření standardu fakulturní a klinické školy.
- Podpora ve formě organizace pravidelných setkávání členů vedení fakult, zodpovědných za propojení s praxí a kvalitní praxe: facilitace sdílení dobré praxe a přenosu zahraničních zkušeností (návštěvy expertů, společné návštěvy zahraničí).
- Nastavení formálních mechanismů, motivující fakulty k zapojení akademických pracovníků jako aktivních učitelů.
- Podpora, případně koordinace tvorby evaluačních nástrojů praxí, fakulturních / provázejících učitelů a spolupráce s fakulturními / klinickými školami.

Kroky ze strany fakult:

- Nastavení užší spolupráce se sítí fakultních a klinických škol.
- Vytvoření vstupního a průběžného vzdělávání pro fakultní / provázející učitele a modelu užší práce s nimi.
- Nastavení evaluačních procesů a nástrojů pro reflexi kvality praxí, fakultních / provázejících učitelů a spolupráce s fakultními / klinickými školami.
- Úzká spolupráce s MŠMT při postupu k cílové vizi a pravidelné, min. roční společné vyhodnocování postupu. Spolupráce s ostatními fakultami a sdílení příkladů dobré praxe.

Cíl 3: Rozvoj inovací přípravy učitelů a jejich podpora v regulaci

Cílový stav do r. 2024: Nastavení regulace ze strany MŠMT nebrání inovacím studia učitelství ze strany jeho poskytovatelů. MŠMT s poskytovateli spolupracuje ve fázi přípravy nových studií a poskytuje jim dostatečnou podporu. Mezi inovace patří například vytváření programů s aprobacemi podle oblastí RVP.

Alternativní cesty ke kvalifikaci směřují k absolventům, kteří naplňují stejný kompetenční profil jako tradiční studenti učitelství. Poskytovatelé alternativních cest ke kvalifikaci spolu s MŠMT sledují a reflektují, nakolik se jim daří profilu dosahovat.

Nové učitelství mají vytvořené podmínky pro naplnění svého profesního zaměření a v souladu s ním jsou akreditovány jako profesní. MŠMT se v roli regulátora zaměřuje především na studia přímo vedoucí ke kvalifikaci učitele, tedy na magisterská a navazující magisterská studia. V navazujících magisterských studijních programech učitelství běžně studují absolventi jiných bakalářských programů.

Kroky ze strany MŠMT:

- Úpravy Rámcových požadavků MŠMT tak, aby nebránili inovacím (spojení oborové složky, případně úprava minimálních hranic ; alternativně nastavení možnosti překročení požadavků prostřednictvím expertního posouzení).
- Realizace a zpracování každoročního *Národního šetření budoucích a začínajících učitelů* mezi absolventy alternativních cest ke kvalifikaci a společná reflexe výsledků s největšími poskytovateli.
- Úprava regulace alternativních cest ke kvalifikaci tak, aby se přiblížila nárokům na NMgr. studium učitelství.
- Vytvoření podmínek pro profesní profil učitelství studijních programů, především s ohledem na standardy pro akreditaci, personální nároky a tvůrčí činnost.
- Podpora fakult a dalších poskytovatelů vzdělání v inovacích: facilitace sdílení příkladů dobré praxe a zahraniční zkušenosti.

Kroky ze strany fakult:

- Budování kultury kontinuální inovace studia na základě jeho evaluace, reflexe a inspirací ze zahraničí.

Cíl 4: Zvýšení otevřenosti systému

Cílový stav do r. 2024: Vedení fakult, akademičtí pracovníci i studenti se ve své činnosti běžně inspirují v zahraničí, jsou otevření podnětům zvenku a aktivně o ně usilují. Fakulty běžně sdílejí dobrou praxi a spolupracují mezi sebou ale i uvnitř fakult mezi jednotlivými základními součástmi.

Na fakultách působí zahraniční akademici, všechna výběrová řízení jsou inzerována v zahraničí a otevřena zahraničním zájemcům. Alespoň 80 % akademických pracovníků disponuje znalostmi angličtiny na úrovni C1.

Studenti i akademici běžně vyjíždějí do zahraničí, nejen v rámci programů meziuniverzitní výměny nebo Erasmus+, ale i v rámci krátkodobých exkurzí.

Kroky ze strany MŠMT:

- Zajištění finanční podpory pro stáže hostujících profesorů a pro krátkodobé exkurze studentů a akademiků.
- Nastavení formálních mechanismů, včetně finančních, motivujících fakulty k zaměstnávání zahraničních akademických pracovníků.

Kroky ze strany fakult:

- Aktivní personální politika směrem k zahraničním akademikům a vytvoření dostatečných podmínek pro jejich integraci.
- Začlenění zahraničních perspektiv a krátkodobých exkurzí do stávajícího studia.
- Aktivní využívání možností zahraniční spolupráce v programech Erasmus+ a dalších.
- Zapojení do spolupráce s ostatními fakultami a MŠMT v implementačním rámci.

Cíl 5: Zvýšení atraktivity studia pro kvalitní uchazeče

Cílový stav do r. 2024: Studium učitelství patří k prestižním studijním oborům. Ke studiu nastupují nejtalentovanější studenti, kteří mají zájem o studium učitelství: podíl talentovaných studentů, kteří mají zájem o studium učitelství ale nejdou jej studovat kvůli jeho podobě je nižší než v r. 2020. K prestiži studia přispívá jeho selektivita: do studiu je náročné se dostat a nastupují k němu jen uchazeči, kteří mají zájem a motivaci učit.

Odpovědnost MŠMT:

- Zajištění finanční podpory propagace povolání učitele a studia učitelství.
- Podpora a koordinace fakult ve veřejné propagaci studia a povolání učitele a v nastavení přijímacího řízení.

Odpovědnost fakult:

- Vzájemná koordinace veřejné propagace studia učitelství a povolání učitele za účelem realizace vzájemných synergií a sdílení dobré praxe.
- Reflexe stávající podoby přijímacího řízení a případné úpravy tak, aby směřovalo k výběru jen těch uchazečů, kteří mají vážný zájem a motivaci učit.
- Nastavení evaluačních procesů a nástrojů pro reflexi kvality uchazečů, přijímacího řízení a existující propagace.

Cíl 6: Rozvoj oborových didaktik

Cílový stav do r. 2024: Oborové didaktiky jsou na fakultách integrované v rámci velké většiny výuky oboru, která je navázaná na RVP a práci s ním. Oborové didaktiky jsou v úzkém kontaktu s praxí: oborové didaktiky jsou často aktivními učiteli nebo mají dlouholetou učitelskou zkušenost. Oborové didaktiky a další akademičtí pracovníci podílející se na přípravě učitelů úzce spolupracují s fakultními / provádějícími učiteli, kteří vedou praxe studentů. Fakulty se zapojují do tvorby a implementace vzdělávací politiky a přijímají spoluzodpovědnost za stav vzdělávacího systému v ČR. Fakulty jsou zapojeny do procesu revize RVP a jejich implementace.

Oborová didaktika je na fakultách rozvíjena rovněž na vysoké teoretické úrovni, oborové didaktiky jsou v kontaktu se současným stavem poznání své disciplíny a někteří z nich produkují výstupy, které toto poznání rozšiřuje.

Jsou jasně identifikované potřebné kapacity oborových didaktiků v ČR a činěny první kroky k jejich naplnění. Obdobně jsou identifikovány potřebné finanční podmínky pro kvalitní práci oborových didaktiků a jsou činěny kroky k jejich naplnění.

Odpovědnost MŠMT:

- Zvýšení objemu rezortního výzkumu.
- Zapojení fakult do procesu revize RVP a jejich implementace, včetně zajištění finančních podmínek učebních a metodických materiálů a další podpory.
- Podpora a koordinace fakult v rozvoji oborových didaktik.
- Identifikace potřebných kapacit a podmínek finančního ohodnocení oborových didaktiků a dalších akademických pracovníků zapojených do přípravy učitelů.

Odpovědnost fakult:

- Rozvoj oborových didaktik, jejich integrace ve studiu a propojení s praxí. Rozvoj oborových didaktik jako vědních oborů.
- Aktivní a konstruktivní zapojování do tvorby a implementace vzdělávací politiky.